

**СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
МЕДИЧНИЙ ХАРКІВ В ПЕРСОНАЛІЯХ**

Спеціальність: **І6 «Технології медичної діагностики та лікування»**

Спеціалізація **І6.02 «Протезування-ортезування»**

Освітньо-професійна програма: **Протезування-ортезування**

Код освітнього компонента в освітньо-професійній програмі: **ВК 4**

Рівень вищої освіти: **другий (магістерський)**

Форма здобуття освіти: **очна**

Рік навчання: **1**

Семестр(и): **II (весняний)**

Тип освітнього компонента: **вибірковий**

Навчальний рік: **2025–2026**

Обсяг: **3 кредити ECTS (90 год.)**

Навчальні заняття: **лекції, практичні заняття, консультації**

Підсумковий контроль: **залік**

Пререквізити: **Вивчення освітнього компонента передбачає попереднє засвоєння програми з історії України**

Кафедра/підрозділ: **кафедра філософії та суспільних наук**, пр. Науки, 4, головний корпус, 3 поверх, праве крило

Керівник освітнього компонента: **доц. Чернуха Олександр Васильович**,

email: ov.chernukha@knu.edu.ua

Сторінка освітнього компонента в Системі дистанційного навчання ХНМУ (Moodle):
<https://distance.knu.edu.ua/course/view.php?id=5704>

ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вивчення та конструктивний аналіз медичної персоналії дає змогу не лише осмислити цілісну картину історико-медичного процесу Харкова та України в цілому, а й відкрити новий зміст, нові грані раніше досліджених наукових явищ та феноменів, дозволяє розширити та поглибити ареал вітчизняної медичної думки у діахронічному вимірі. Розгляд життєдіяльності, професійної (лікарської) та наукової спадщини представників медицини Харкова в контексті історичної епохи нині виступає популярним інструментом дослідження та реконструкції феноменів і фактів історичної науки.

МЕТА КУРСУ: Головною метою вивчення інтегрованого курсу «Медичний Харків у персоналіях» – це сформуванню у здобувачів-лікарів поглиблених знань про медиків, науковців, які працювали та працюють в Харкові та складають основу медичної еліти міста.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

- Самостійно аналізувати наукову літературу (в тому числі, іноземною мовою) та застосовувати найкращі наявні докази для вирішення важливих проблем або питань у сфері протезування та ортезування.

ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Перелік тем практичних занять (30 год.):

1. Кадрове забезпечення медико-санітарної частини Харкова до Великих реформ 60-70-х років XIX ст.
2. Медичні кадри в пореформеному Харкові.
3. Представники основних наукових шкіл.
4. Медична освіта. Імператорський Харківський університет як центр медичної освіти.
5. Жіночий медичний інститут як другий центр медичної освіти.
6. Зародження та становлення медичних наукових шкіл. А.Г. Подрез, В.А. Франковський, В.П. Бобін, В.П. Крилов, В.Ф. Грубе, В.Я. Данилевський, Д.Ф. Лямбль, І.К. Зарубін, І.Л.

Лазаревич, І.М. Оболенський, І.Я. Платонов, Л.Л. Гіршман, М.О. Молохов, М.П. Трінклер, П.І.Шатілов, С.М. Ігумнов, Ю.Р. Пенський.

7. Соціальне становище та умови праці медиків.
8. Харківський медичний інститут як «ковальня» медичних кадрів.
9. Анатомічна школа: В.П. Воробйов та Р.Д. Синельников.
10. Ортопедо-травматологічна школа та внесок М.І. Ситенка.
11. Піонер трансплантології – Ю.Ю. Вороний.
12. Видатний український патофізіолог Д.О. Альперн.
13. Розвиток інших наукових медичних шкіл.
14. С.І. Канторович – фундатор комунальної гігієни.
15. Зародження та становлення судово-медичної експертизи під керівництвом М.С. Бокаріуса. Інститут судово-медичних експертиз.
16. О.В. Мельников та його внесок у вчення про злоякісні пухлини.
17. Вчення І.К. Платонова та його внесок у вітчизняну психіатрію.
18. «Репресована медицина» – І.В. Попандопуло, С.І. Златогоров, С.І. Канторович.
19. Харківська хірургічна школа.
20. Харківські медики в роки Другої світової війни.
21. Харківський медичний інститут у 1945-1991 рр. Найвідоміші наукові школи та їх досягнення.
22. Кадрове забезпечення міста лікарями.
23. «Справа лікарів».
24. В.М. Коган-Ясний та його внесок в ендокринологію.
25. О. Й. Гейманович. Харківський період діяльності О.О. Шалімова.
26. В.С. Топузов – представник хірургічної школи.
27. В.І. Шаповал та розвиток урології в Харкові.
28. Наукова школа Л.Т. Малої та діяльність Інституту терапії АМН УРСР.
29. Акушерсько-гінекологічна школа Харкова. В.І. Грищенко та його внесок у науку.
30. В.Т. Зайцев як організатор швидкої та невідкладної допомоги в Харкові.
31. О.В. Палладін – засновник вітчизняної школи біохіміків.
32. Від ХМІ до ХНМУ: історія поступу вищої медичної освіти.
33. Основні наукові школи на сучасному етапі розвитку.
34. Видатні представники – вихованці Харківського медичного вишу.
35. Внесок А.Я. Циганенка в мікробіологію.
36. Урологічний напрям під керівництвом проф. В.М. Лісового.
37. Медична генетика та О.Я. Гречаніна.
38. Наукові розробки харківських хірургів. В.В. Бойко, В.І. Лупальцов, М.І. Пилипенко, О.М. Біловол.
39. Педіатрична школа Харкова.

Перелік тем самостійної роботи здобувачів вищої освіти (60 год.)

1. Кадрове забезпечення медико-санітарної частини Харкова до Великих реформ 60-70-х років XIX ст. Медичні кадри в пореформеному Харкові.
2. Медична освіта. Імператорський Харківський університет як центр медичної освіти. Жіночий медичний інститут як другий центр медичної освіти.
3. Зародження, становлення і представники основних медичних наукових шкіл. А.Г. Подрез, В.А. Франковський, В.П. Бобін, В.П. Крилов, В.Ф. Грубе, В.Я. Данилевський, Д.Ф. Лямбль, І.К. Зарубін, І.Л. Лазаревич, І.М. Оболенський, І.Я. Платонов, Л.Л. Гіршман, М.О. Молохов, М.П. Трінклер, П.І.Шатілов, С.М. Ігумнов, Ю.Р. Пенський.
4. Персоналії медиків Харкова на поч. 1920-х – 1945 рр. Соціальне становище та умови праці медиків.
5. Харківський медичний інститут міжвоєнного часу.

6. Розвиток інших наукових медичних шкіл. Анатомічна школа: В.П. Воробйов та Р.Д. Синельников. Ортопедо-травматологічна школа та внесок М.І. Ситенка. Піонер трансплантології – Ю.Ю. Вороний. Видатни український патофізіолог Д.О. Альперн. С.І. Канторович – фундатор комунальної гігієни. Зародження та становлення судово-медичної експертизи під керівництвом М.С. Бокаріуса. Інститут судово-медичних експертиз. О.В. Мельников та його внесок у вчення про злоякісні пухлини. Вчення І.К. Платонова та його внесок у вітчизняну психіатрію. «Репресована медицина» - І.В. Попандопуло, С.І. Златогоров, С.І. Канторович. О.В. Палладін – засновник вітчизняної школи біохіміків.
7. Харківські медики в роки Другої світової війни.
8. Харківський медичний інститут у 1945-1991 рр. Найвідоміші наукові школи та їх досягнення.
9. Кадрове забезпечення міста лікарями.
10. «Справа лікарів».
11. Видатні постаті медицини післявоєнного Харкова. В.М. Коган-Ясний та його внесок в ендокринологію. О. Й. Гейманович. Харківський період діяльності О.О. Шалімова. В.С. Топузов – представник хірургічної школи. В.І. Шаповал та розвиток урології в Харкові. Наукова школа Л.Т. Малої та діяльність Інституту терапії АМН УРСР. Акушерсько-гінекологічна школа Харкова. В.І. Грищенко та його внесок у науку. В.Т. Зайцев як організатор швидкої та невідкладної допомоги в Харкові.
12. Від ХМІ до ХНМУ: історія поступу вищої медичної освіти. Основні наукові школи на сучасному етапі розвитку.
13. Видатні представники – вихованці Харківського медичного вишу. Внесок А.Я. Циганенка в мікробіологію. Медична генетика та О.Я. Гречаніна. Наукові розробки харківських хірургів. В.В. Бойко, В.І. Лупальцов, М.І. Пилипенко, О.М. Біловол. Педіатрична школа Харкова.

СРС спрямована на поглиблення й закріплення теоретичних знань, отриманих під час аудиторного навчання та сприяють формуванню професійних компетентностей. Результати СРС підлягають контролю та включені до підсумкового контролю знань.

Консультації: онлайн, за попередньою реєстрацією на сторінці курсу в Системі дистанційного навчання курсу.

Методи навчання: лекція, виконання вправ і практичних робіт, розв’язання ситуаційних завдань та кейсів.

ОЦІНЮВАННЯ

Поточна навчальна діяльність (ПНД). Оцінювання успішності здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ (https://knmu.edu.ua/doc_block_type/instrukcziiyi-navchalnogo-proczesu/). Оцінка за практичне чи підсумкове заняття становить від 2 до 5 балів. Подання завдань за запізненням з неповажних причин тягне за собою зниження оцінки відповідно до відсотка порушення граничних термінів виконання індивідуального завдання, яке слід перевірити упродовж 24 год. Оцінки виставляються у електронний журнал (АСУ). Незадовільні оцінки відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/pol_por-vidprac-zaniat.pdf).

В кінці семестру середня оцінка за семестр конвертується у багатобальну оцінку (70–120 балів) відповідно до таблиці 1 Інструкції з оцінювання (див. вище). Середнє арифметичне ПНД за обидва семестри становить загальну навчальну діяльність (ЗНД).

Індивідуальні завдання (ІЗ) оцінюються до 10 балів.

Оцінка з освітнього компонента виставляється лише здобувачам вищої освіти, яким зараховані усі підсумкові заняття та залік. Оцінка за залік становить від 120 до 200 балів.

Оскарження результатів підсумкового контролю проводиться у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_apel_kontrol.pdf).

ПОЛІТИКИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Рекомендації щодо роботи у межах вивчення освітнього компонента: брати активну участь у всіх формах роботи на заняттях, присвячувати 1–2 год. щодня виконанню самостійної роботи та підготовці до занять, ставити запитання під час занять, відвідувати консультації, вчасно здавати завдання та виконувати усі форми контролю.

Відвідування занять. Відвідування лекцій та практичних занять є обов'язковим. При запізнення більше ніж на 5 хвилин ви можете бути не допущені до заняття. Пропущені заняття відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/pol_por-vidprac-zaniat.pdf).

Академічна доброчесність. ХНМУ стоїть на позиціях нульової толерантності до проявів академічної недоброчесності. Будь-які порушення принципів академічної доброчесності тягнуть за собою відповідальність у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf).

Використання електронних гаджетів та інструментів штучного інтелекту допускається лише з дозволу викладача.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Здобувачі вищої освіти з особливими освітніми потребами мають зв'язатися з викладачем задля розробки індивідуальної освітньої траєкторії.

Час відповіді викладача: 24 години.

Технічні вимоги до роботи у межах вивчення освітнього компонента:

- доступ до комп'ютера, ноутбука, планшета чи смартфона;
- корпоративний обліковий запис Google з власним фото;
- навички роботи з Google Workspace (Google Meet, Docs, Sheets, Slides, Forms) та Moodle.

Технічна підтримка: АСУ (ev.shevtsov@knmu.edu.ua), Google (tehotdelknmu@gmail.com), Moodle (al.korol@knmu.edu.ua)

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Альков В. А. Образ лікаря в свідомості селянина XVIII–початку ХХ ст. (на прикладі Харківської губернії) / В. А. Альков // Проблема людини у соціально-гуманітарному та медичному дискурсах : матеріали міжвузівської науково-практичної конференції з міжнародною участю, Харків, 31 березня 2016 / ХНМУ. – Харків : ХНМУ, 2016. – С. 20–22.
2. Альков В. Яків Якович Трутовський (1867–1914): доля лікаря та його клініки / Володимир Альков // Краєзнавство. — 2019. — № 3. — С. 223-236.
3. Булах С.М., Харченко В.В. Медицина в Україні. Книга 3. Випуск 2. Медична біографістика. Друга половина XIX–початок ХХ століття. Літери Т–Я. Київ: ФОП Коляда О.П., 2021.
4. Демочко Г.Л. Сучасний стан методології та історіографії медичних персоналій: харківський вимір / Ганна Демочко // Краєзнавство. — 2021. — № 1/2. — С. 66-80.
5. Киричок І. В. Наукова спадщина І.І. Мечникова у фонді рідкісних та цінних видань університетської бібліотеки [довідь] / І. В. Киричок, Т. В. Костюкевич // Історичні, економічні, соціально-філософські та освітні аспекти розвитку охорони здоров'я : матеріали IV міжнародної наукової інтернет-конференції, на пошану ректора ХНМУ, члена-кореспондента НАМН України, професора В.М. Лісового (до 60-річчя від дня народження), Харків, 1-8 листопада 2016 р. / [редкол. : І. Ю. Робак, Г. Л. Демочко] ; Харківський національний медичний університет. – Харків: Колегіум, 2016. – С. 28–33.
6. Робак І. Ю. Харківська охорона здоров'я в післявоєнний період (1945-1991 рр.) / І. Ю. Робак, В. Г. Ільїн. - Харків : Колегіум, 2018. - 344 с.

7. Робак І. Ю. Вища медична школа Харкова – найстаріша в Україні / І. Ю. Робак // Східноєвропейський журнал внутрішньої та сімейної медицини. – 2019. – № 1. – С. 57–60.
8. Робак І. Ю. До питання національної ідентифікації видатного харківського хірурга Броніслава Пржевальського / І. Ю. Робак, Г. Л. Демочко // Духовна культура України перед викликами часу : збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції (16 квітня 2019 р., м. Харків). – Харків : НІОУ ім. Я. Мудрого, 2019. – С. 46–48.
9. Робак І. Ю. Доктор Й. С. Сицяно: харківський медик і революціонер-терорист / І. Ю. Робак // Історична спадщина та сучасні аспекти забезпечення громадського здоров'я в Україні : матеріали науково-практичної конференції з нагоди 140-річчя від дня народження С. А. Томіліна (1877–1952), видатного соціал-гігієніста та демографа, завідувача кафедри соціальної гігієни Харківського медичного інституту (м. Харків, 25 жовт. 2017 р.). – Харків, 2017. – С. 42–44.

Зав. кафедри філософії та суспільних наук

Катерина КАРПЕНКО

